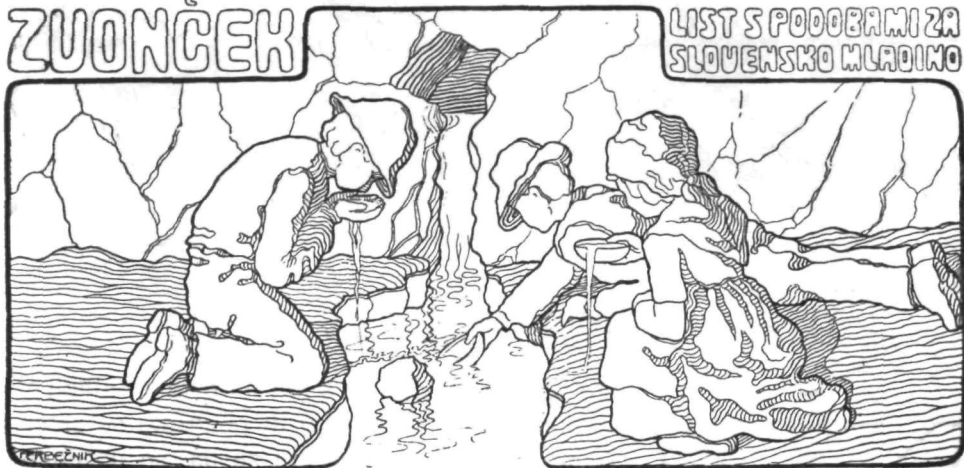

Štev. 8. 9

V Ljubljani, 1. kimavca 1915.

Leto XVI.

Majca.

Brinjevka tam v gori poje,
tam, kjer gaber raste mlad:
„Kdor bo zjutraj zgodaj vstal
in bo jagode tod bral,
v grmu ključek najde zlat.

Zlati ključ goró odpira,
v gori zlat leži zaklad;
bisere, demante štel
in cekine bo imel,
kdor bi našel ključek zlat.“

Majca brinjevko je čula,
pa je rano šla v goró,
h grmu jagode šla brat.
Da bi ključek našla zlat,
željo to ima samó.

Majca sedem let vam šteje,
pa le robec bel ima;
nima rdečega zastorčka
in v ušesih ne „zamorčka“ —
samo žalost sred srcá.

Majca do večera bere
jagode, a ključka ni.
Majca plaka, a tam z veje
brinjevka se glasno smeje
in ji poje, žvrgoli:

„Rada bi k zakladu ključek,
kupiš da nakit krasan?
Majca, ker si ptička zvita,
ptička grda, neodkrita,
ključek iščeš pač zaman.“

V potok ptica vrže ključek,
ribica ga najde tam . . .
Majca ptico poslušala,
v dlan si lice je skrivala,
v srcu jo je bilo sram . . .

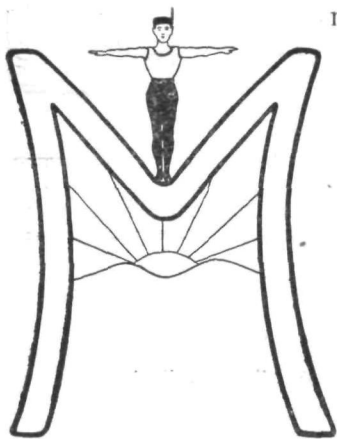
Jos. Vandot.

BORISOV:

Moji učitelji.

nogo sem jih imel, a dva sta mi ostala najbolj v spominu. S hvaležnostjo in ponosom se sicer spominjam vseh, dva sta se pa še posebno globoko zapisala v moje srce. Ali sem bil v teh dveh dobah jaz tako dovzeten za vtiske, ali sta bili to tako izraziti osebnosti, tega danes ne morem presoditi.

*

Prve žarke modrosti mi je delila gospa učiteljica H. Dobro se še spominjam, s kakim strahom sem stal pred njo, ko me je prvič nagovorila.

»No, čigav si pa ti, dečko?« me je vprašala. Če bi se bilo vršilo to zunaj, pod milim nebom kje, bi me ne bila več videla, tako bi jo bil popihal izpred nje. A v šoli sem čutil, da sem prikovan.

Toliko, da sem se v tistem hipu spomnil, kako pravijo po domače pri naši hiši.

Bal sem se pa zaradi tega, ker so starejši šolarji pravili, kako je gospa huda. A v par tednih sem spoznal, da ni tako. Bili so namreč le oni moji sošolci hudi — lenuhi. Res je bila gospa stroga, a le z lenuhi, ki se niso hoteli učiti. Ti so se večkrat šele na večer vračali iz šole, ko sem jaz že trikrat jedel in bil že v četrto hudo lačen.

V šoli sem dobro izhajal, ker sem se moral tudi doma učiti, kar pri nas na kmetih v tistih časih ni bila navada. Moj oče pa je skrbno pazil, da sem vsaj zvečer vzel v roke kako knjigo, če sem čez dan imel kako drugo opravilo. Poleg tega mi je pa tudi zabičal, da se bom tri dni postil in da jih dobim prav pošteno z leskovko, če bom kdaj po šoli zaprt. Nobene stvari se pa nisem tako bal kot leskovke, ki je v očetovi roki dobila čudovito moč do mojih tankih hlačic ... To sem že izkušal in zato sem se izogibal vsake priložnosti, da bi ne prišla s palico zopet v neprijetno dotiko.

Prvo šolsko leto je minilo srečno. Zaradi šole nisem imel pri očetu nikdar sitnosti, o drugih zadevah naj pa molčim ...

V drugem šolskem letu pa bi me bila kmalu zadela neljuba nezgoda. Nekega dne mi ni dala žilica miru, da bi ne ponagajal sosedovi Francki, ki je sedela vštric moje klopi. Imel sem pri sebi kratek žrebljiček. Iztegnil

sem se skrivaj do njene klopi in pritrdil njen predpasnik h klopi. V tem hipu vstopi gospa učiteljica. Vstali smo in pozdravili. Med pozdravom sem slišal razločno nesrečni »resk«. To me je tako prestrašilo, da se nisem upal ozreti. V tem pa je že nekaj zajokalo poleg mene. Spoznal sem Franckin glas.

»Kaj pa je, Francka?« vpraša učiteljica.

»Nekdo mi je pribil predpasnik h klopi, da se je raztrgal,« odgovori jokaje Francka.

»Kdo je naredil to?« Strog je bil gospejin glas, in videl sem, da je zrla naravnost vame.

»Ti boš vedel!« Pokazala je s prstom name. Jaz pa sem molčal in gledal v tla... Zdelo se mi je, da mi čita na obrazu mojo krivdo.

»Govori! Si videl ali ne?«

»On je! Sam je pribil,« blekne v tem nekdo za menoj. Skoro hvaležen sem mu bil, da je odgovoril namesto mene.

»Tako? Tudi ti si tak? Boš po šoli malo posedel.«

Nato smo molili, in pričel se je pouk.

A ta dan nisem bil prav nič zbranega duha. Nikdar nisem bil še zaprt, zato me je skrbelo, kaj bo to in kako se bova doma pogledala s strogim očetom. Čim bolj se je bližal konec pouka, tem bolj tesno mi je postajalo pri srcu.

Ko je odbila dvanajsta ura, smo odmolili, in drugi so odšli iz šole. Jaz sem bil pa kar hipoma sam v sobi. Tako tesno in dolgočasno se mi je zdelo samemu, kot bi bil sredi velike puščave.

»Zakaj si storil to?« reče učiteljica, ko se vrne v sobo.

»Prosim, pustite me domov, saj ne bom več!« Šlo mi je skoro na jok.

»O, saj pojdeš, kadar prebiješ kazen!«

»Prosim, pustite me! Drugače jutri ne bom mogel priti v šolo!« sem zaprosil še mileje.

»Zakaj ne boš mogel priti? Saj ne boš do jutri zaprt,« pravi učiteljica, smehlja se moji zgovornosti.

»Pa me bo oče tako hudo s palico, da bom bolan...«

»Ali se bojiš očeta?«

»Pa jako...« in zajokal sem še bolj.

»No, pa pojdi! Toda drugič bo hujša kazen, če boš tako poreden.«

Ubral sem jo domov, kolikor so me nesle noge. Na vsak način sem hotel dohiteti sosedovo Francko in jo prositi, da bi ne povedala doma, kaj sem ji storil v šoli. To je bil tudi vzrok, da sem učiteljico prosil, naj me pusti domov.

Francko sem dohitel že blizu doma. O moji prošnji ni hotela sprva nič slišati. »Pa mi kupi nov predpasnik,« je rekla. Jaz siromak sem ji ponujal dva krajcarja, ki sem ju imel prihranjena, ona pa se mi je še smejala povrh. Obljubljal sem ji vse mogoče stvari.

»Branil te bom pred dečki, če te bodo hoteli kdaj tepsti.«

»Kako me boš branil, saj še sebe ne moreš! Vsak te vrže po tleh...«

Zdaj sem bil pa zares jezen na Francko, ker me je tako podcenjevala. V tem hipu pa sem se spomnil, da ima Francka neizrečeno rada med. Kolikokrat me je prosila, naj ji prihranim košček, kadar je videla, da ga je ded jemal čebelam in navadno tudi meni odločil droben sat.

»Le počakaj,« sem ji rekel, »jutri me boš spet prosila medu, pa ti ga ne bom dal, če me le zatožiš doma.«

Zadel sem pravo struno. Francka se je začela pogajati z menoj, in res sva po kratkem besedičenju naredila sklep, da bo Francka molčala, jaz ji bom pa od svojega sladkega deleža dal polovico.

V tem pa sva prišla že tudi do doma. Prav s hvaležnostjo sem se spomnil gospe učiteljice, ki me je izpustila iz zapora, da sva se lahko s Francko pobotala še pravočasno.

Nekoč me je poslala učiteljica iz šole v bližnjo prodajalnico po črnilo. Vesel sem bil, ker me je zadela ta čast, in hotel sem naročiti tudi hitro izvršiti. V prodajalnici sem nekaj časa čakal; zato sem hotel to zamudo nazaj grede nadomestiti. Ubral sem jo nazaj proti šoli, kolikor so me nesle noge. Pa — ojoj! Spotaknil sem se ob kamen, steklenica je zažvenketala, in cela ploha črnila mi je pljusknila v obraz. Črnilo se je razlilo, steklenica ubila, jaz pa sem sedel sredi teh razvalin. Premišljal sem, kaj naj storim. Najrajši bi jo bil popihal naravnost domov. Toda pri sebi nisem imel niti klobuka niti šolskih priprav. In tako bi ne bilo varno priti domov. Ni mi kazalo nič drugega kot iti v šolo. Bal sem se pa, kaj bo rekla gospa učiteljica. In sram me je bilo pred sošolci, ker sem se štel že med velike, pa sem tako grdo padel kot kak samosrajčnik. Ves v strahu sem prestopil šolski prag.

A tu me je zadelo nekaj, česar nisem pričakoval. Jaz sem se držal na jok, moji sošolci so se pa vsi naenkrat na ves glas zagrohotali. Pogledal sem učiteljico, kaj bo iz tega. A tudi ona se je smejala, smejala prav iz srca.

»Kaj si se šel v črnilo kopat? Ubogi siromak,« je izpregovorila prva ona. Zdaj mi je bilo šele jasno vse. V obraz mi je pljusknilo črnilo, jaz sem se pa kar z rokavom obrisal. V strahu se nisem niti spomnil, da se bom s tem še bolj namazal. Roke sem imel sicer tudi črne, a te sem lahko vtaknil vsaj v žep.

Pobit in zadovoljen obenem sem odšel v svojo klop; pričakoval sem namreč vse kaj hujega.

Gospa učiteljica se nam je zdela vedno jako resna. Mi smo rekli seveda, da je huda. Čudno se nam je zdelo, da je bila vedno črno opravljenjena. Pa zlato uro in verižico je imela, in jaz sem sklepal, da mora biti jako bogata.

Nekoč sem šel po hodniku mimo njene sobe, ki je bila ravno napol odprta. Jej, kako je bilo notri lepo! Kar obstal sem, začuden nad prelepo omaro z zrcalom, dolgim stolom — zofo — ki je bil prevlečen z zelenim

blagom in videti jako mehak. Tako lepo je bilo kot v cerkvi pred oltarjem, in rad bi bil pokukal skozi vrata; a v tem hipu sem zaslišal neki šum, ki me je prepodil.

Pozneje sem nekoč pri ključalnici gledal v sobo, a videl nisem ničesar.

Tri leta sem hodil doma v šolo, potem sem pa šel v mesto. Isto leto je odšla tudi gospa učiteljica od nas. Nisem je videl več, a spominjal sem se je čestokrat s hvaležnostjo. Navzlic temu, da sem prišel s kmetov v mestno šolo, sem tukaj vendar dobro napredoval, ker sem pri »strogi« učiteljici dobil trdno podlago. Videč, da nič ne zaostajam za mestnimi učenci, sem dobil pogum, da sem z lahkoto premagoval vse težave.

Prvega učitelja v mestu smo v kratkem izgubili. Odšel je na drugo šolo. Zato mi ni ostalo drugega v spominu kot to, da nas je s svojim lepim pripovedovanjem kar pričaral na klopi in da je znal jako lepo igrati in peti.

Novega gospoda učitelja pa smo se prvi hip kar prestrašili. Bil je take postave, kakor kak orjak iz devete dežele, pa brke je imel, dolge in košate kot kak Turčin in gledal je tudi precej hudo. — Toda že prvo uro smo spoznali, da nas je njegova vnanjost varala. Spravil nas je hitro v dobro voljo, ker je vedno kaj takega povedal, da smo se morali smejeti. Moj sošolec je bil na primer nekaj vprašan, a siromak se je tako bal novega učitelja, da so se mu hlačice kar vidno tresle. Tudi učitelj je to opazil in mu smehljaje rekel: »Nič se ne boj, saj nisem tako hud, kot je bil Kara Mustafa, čeravno imam še večje brke, kakor jih je imel ta muštar!« Pa smo se zasmejali, in z nami se je smejal tudi učitelj. Hipoma pa je bil njegov obraz zopet resen — znamenje, da je konec šale. To je bilo nekaj čudnega pri njem: znal je biti šaljiv, a v hipu spet resen, in po tem smo se tudi mi nehote ravnali. Njemu ni bilo treba nič opominjati, vse je šlo samo prav. Celo lenuhi so se pri njem izpreobračali v dobre učence, ker je imel za vsakega izpodbudno besedo, če je kazal količkaj dobre volje.

Naš gospod učitelj je bil velik hribolazec. Vse višje vrhove naših gorá je že obiskal in prehodil vse slovenske dežele. Jako smo se čudili, ko je semtertja koga vprašal, kje je doma, pa mu je naštel znamenitosti njegovega rojstnega kraja in vedel za vsako staro razvalino, za vsako najmanjšo vodico in vasico. Tudi meni je povedal, da so se za Francozov potikali po moji ožji domovini vojaški beguni, zvani rokovnjači, kar me je zanimalo in sem pozneje doma izpraševal stare ljudi natančneje o tem.

Spomladi in poleti smo šli popoldne večkrat na izlet v okolico mesta, najrajši pa na kak hribček. Spotoma in na mestu smo se seveda kaj učili, bodisi zemljepisa ali rastlinstva, pa tudi zgodovine, sploh na kar je gospod učitelj navedel pogovor. Ti izleti so mi še danes živo v spominu. Na njih smo se igraje učili. Šli smo na primer na staro mestno ozidje, ki je bilo takrat že skoro popolnoma razdejjano in pokrito čezinčez z ruševino, kjer smo najprej začeli s kako igro. Kraj je bil za to kot nalašč; skrivali smo se za nasip, izkušali drug drugega presenetiti in ga izvleči na svojo stran ali smo pa na širokem nasipu skakali kozla. Ko smo bili dovolj utrujeni,

smo pa posedli po nasipu, in začela se je po kratkem odmoru šola.

Govorili smo o pomenu tega nasipa v davnih časih. Takrat je bilo na tem mestu močno obzidje, ki je varovalo mesto pred sovražniki. Slišali smo o divjih Hunih in njihovem kralju Atili, o Rimljanih in drugih sovražnikih, ki so se na tem mestu trudili, da bi udrli v mesto in si priborili bogat plen.

»In glejte, kako je dandanes,« je končal gospod učitelj. »Ni se nam več treba bati navalov divjih narodov, zakaj vsa tista ljudstva, ki niso hotela sprejeti omike, so izginila z zemeljskega površja. Le molčeči spomeniki nam še govore o burnih časih preteklosti. Danes se nam ni treba nikogar bati. Omika je naredila iz trdega, sirovega prirodnega človeka omikano bitje, ki ne ljubi samo samega sebe, ampak vsakega zemljana. In čim višjo stopnjo omike bodo dosegli narodi, tem manj bo prepirov in sovraštva med posamezniki, pa tudi med narodi in državami. Zato mora vsak že mlad skrbeti, da bo kdaj s svojo omiko delal čast svojemu narodu.«

Tako je govoril gospod učitelj. Kadar je govoril o ljubezni do domovine in naroda, so mu žarele oči v svetem sijaju, a nam so trepetala srca, ko smo videli pred sabo moža, orjaškega po telesu, a še večjega po duši in ljubezni do vsega pravega in dobrega.

Samo en takih izletov mi je ostal v žalostnem spominu.

Bili smo na gradu in se učili zemljepisa. Sedeli smo v bregu, vsak s svojim zemljevidom v roki. V sredi med nami je bil gospod učitelj. Ne vem, kaj me je zmotilo tisti dan, da sem začel spredaj sedečemu sošolcu nagajati. Menda sem mu vtikal bilke za ovratnik. Trda trava pa je tovariša najbrž zbodla v vrat, ker se je nenadoma zganil in nekaj zagodrnjal. V tem hipu se ozre gospod učitelj. Videl je, da sem odmaknil roko od tovariševega vratu.

»Če se misliš igrati, pa pojdi rajši domov,« reče resno gospod učitelj. Nisem vedel, ali je to opomin ali že ukaz in nisem se ganil.

»Le pojdi!«

Vzel sem knjige, pozdravil in odšel. A bilo mi je tako tesno pri srcu, da bi se bil kmalu razjokal. Hudo mi je bilo, ker sem razžalil dobrega gospoda učitelja, a tudi poslušal bi bil rad, ker me je zemljepis jako veselil.

Krenil sem po bregu v stran in se za grmom ozrl. Videl sem svoje tovariše, ki so bili vsi zaverovani v zemljevide. Razložil sem še tudi besede gospoda učitelja. Tedaj mi je prišlo na misel, da bi se skril v grmu in tam poslušal. Vzel sem v roke zemljevid in napenjal ušesa. Res sem čul skoro vsako besedo. Govorili so ravno o močvirju blizu mesta in o starodavnih naselbinah v tem kraju, o stavbah na kolih. Oh, to me je zanimalo. Skoro bi bil zlezal iz grma, da bi bolj slišal, a sem se bal.

Pouk se je končal. Tovariši so odšli z gospodom učiteljem skupaj do mesta, jaz sem pa počakal v svojem skrivališču toliko časa, da so mi vsi izginili izpred oči. Potem sem pa krenil po najbližji poti na stanovanje.

Nekaj dni nato sem bil v šoli vprašan zemljepis. Znal sem prav dobro in povedal sem vse, kar smo se učili na onem izletu. To se je zdelo učitelju čudno; zato me vpraša: »Kje si vse to zvedel? Saj te ni bilo pri pouku.« Povedal sem, da sem iz dalje poslušal in si zapomnil. — Tedaj sem bral učitelju na obrazu, da mu je vkljub moji nerodnosti hudo, ker me je spodil od pouka.

Od takrat nisem več motil pouka, in z učiteljem sva ostala najboljša prijatelja.

Ej, lepi časi so bili to. Kadar se snideva s kakim sošolcem, vselej nanesa pogovor na ta leta.

Pozneje smo se razšli na vse strani. Nekateri so nadaljevali ljudsko šolo, drugi smo se pa po dovršenem četrtem razredu razkropili po gimnazijah in realkah.

Kadar me je pozneje srečal gospod učitelj, me je vselej vprašal, kako je v latinski šoli. In bil sem ves srečen, ko sem lahko odgovoril, da ni hudega.

A nisva se dolgo srečavala. V njegovem razredu se je že prihodnje leto razširila nalezljiva bolezen, ki se je lotila tudi njega. V kratkem času ji je podlegel, in jokajočih src smo ga spremili na zadnji poti. Vsi, ki smo bili prejšnje leto še njegovi učenci, smo se zbrali pred hišo, kjer je umrl, in vsem je bilo pri srcu, kot bi bili izgubili drugega očeta.

Tak je bil naš dobri gospod učitelj. Blag po srcu in velik po duši, zato ostane vsem, ki smo ga poznali, v neizbrisnem spominu.

ooo

Ptičice pojejo . . .

*Ptičice pojejo,
vzdramljen je gaj;
ali zdaj pride moj
bratec nazaj? —
Saj le predolgo se
v boju mudi,
zanj se mi srčee
drobno boji. —
Krogla zadene ga
lahko v srce,
zanj bi točila
grenke solzé.
Zmago oznanite,
gromom zabranite,
da bi še dalje
pretresali dom,
vrli junaki vi:
bratec se vrne mi,
cesar se vzveseli:
ah, kako srečna bom,
srečen ves ljubi dom!*

Andrej Rapè.

ooo

Njegovo Veličanstvo cesar Franc Jožef I. z nadvojvodo Francem Jožefom Otonom, sinom nadvojvode-prestolonaslednika

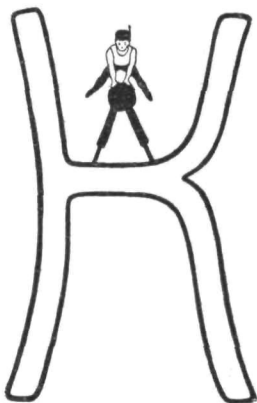

SVEN HEDIN — F. PALNAK:

Za morjem.

(Konec.)

11. SKALNATO GOROVJE.

omaj je končal viteški »Bivol« svoj govor, ko obstoji vlak na veliki postaji. Indijanec vstane, pokima važno in lahno v pozdrav in v trenutku je že izginil med množico tam zunaj. Namesto njega pa je vstopil učen prirodoslovec ter sedel na isti prostor. Prašan in truden je bil, uredil svoje kovčege in prtljago in zdaj je bil zadovoljen, da lahko malo počije.

Kot prirodoslovec, ki je navajen ostro opazovati, je kmalu spoznal v Ivanu Evropejca, in vlak še ni prekoračil meje Kansasa in Kolorado, ko mu je že moral Ivan poročati o svojih dogodkih in načrtih.

Tedaj se dvigne na zahodu dežele svetlorumena stena, ki so nje robovi v oblake zakriti vršaci. Ivan, ki je postal ob žalostnem pripovedovanju Indijančevem in ob enakomernosti brezkončne prerije že pobit, oživi zopet, ko ugleda sveže, hladne vrhove skalnatega gorovja ter začne izpraševati svojega sopotnika, kaj je njega prineslo na daljni zapad.

»Dobil sem državno podporo,« razlaga učenjak, »da nabiram po državah na zapadu rastline in živali, da pa mi ne zmanjka drobiža, potujem kolikor mogoče poceni. Ampak rad imam to veliko, lepo Ameriko. Ali še niste zapazili, kako v velikem je tu vse napravljeno, pa naj je že naredil Bog ali ljudje? Če vidite to-le Skalnato gorovje in njegovo nadaljevanje, Ande v Južni Ameriki, je to kar najdaljše gorovje na vsej zemlji. Če se peljete čez reko Misisipi-Misuri, že slišite, da je to najdaljša reka, kar jih je. Če se vozite s parnikom po Kanadskih jezerih, zveste, da so to največja

sladkovodna jezera na vsem svetu. In ta mnoga velika mesta, ki so zrasla v sto, kvečjemu v dvesto letih iz nič! Te železnice, ti mogočni mostovi, ti neizčrpn prirodn zakladi in ta vsesvetovna trgovina! Kako probujeno in delavno je to ljudstvo, kako hitro se tu vse razvija, koliko živahnjše je tu življenje kot v starem svetu, v trudni Evropi, odkoder je šlo na milijone ljudi sem, da si izboljšajo svojo usodo.«

Ivan si je mislil pri sebi, kako prenašlo sodi ta učenjak; zakaj njegove dosedanje izkušnje so že jako ohladile njegovo prvo navdušenje za novi svet. Pa sram ga je bilo, da bi to priznal, zato je rekel samo: »Lepo je videti, kako vedno natančneje se kaže Skalnato gorovje, in grebeni so jasnejši, čim bliže jim prihajamo.«

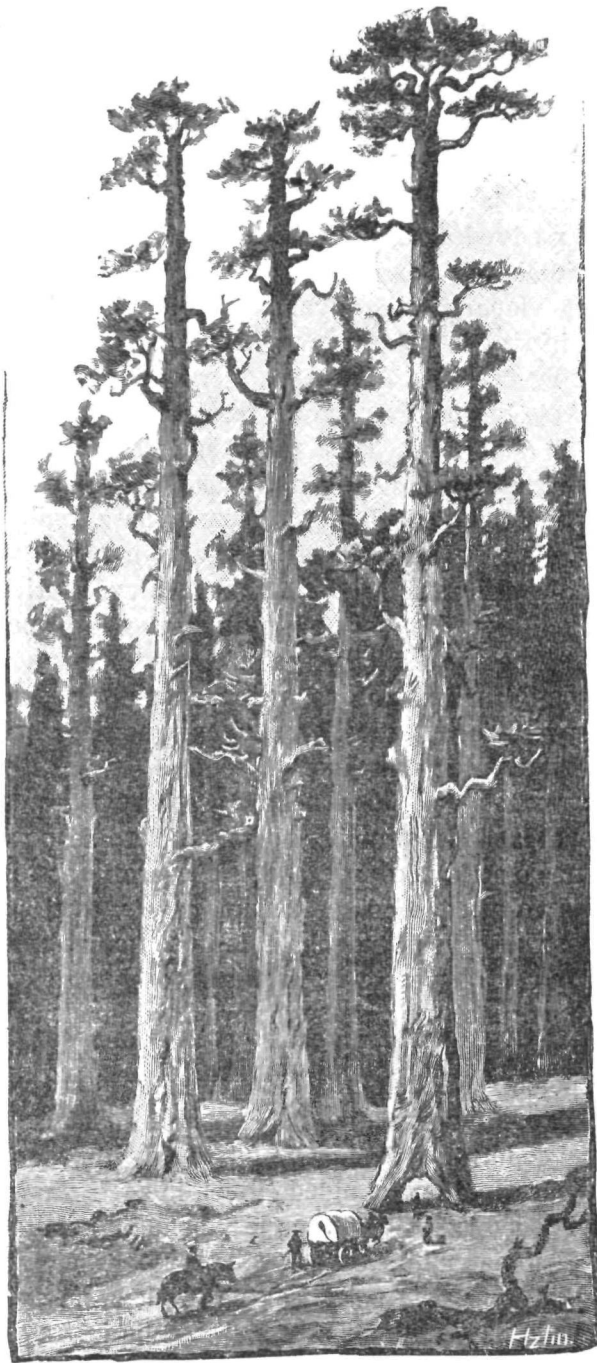
»Seveda! Že na teku vlaka spoznate, da gremo navzgor. Glejte, kako prehajajo prerije počasi v bregovito znožje! Kmalu preidemo v svet, kjer raste dobje in mahagoni. Šele višje zgoraj pokrivajo tla krasni iglasti gozdovi, in ob potokih in rekah rasto vrbe in jelše, kakor pri nas doma.«

»Vi kot prirodnoslovec mi pač lahko poveste: Na Mišigenskem jezeru mi je pravil neki čolnar, da so tu na zapadu drevesa, ki so visoka nad sto metrov. Ali je to res?«

»Prav res! Vaš znanec je imel v mislih bržkone obe vrsti iz družine iglavcev, ki ju imenujemo mamutova drevesa, ker so velikani v rastlinstvu, kakor mamut v živalstvu. Oboji rasto v Kaliforniji, na zapadnem pobočju Siere Nevade. Če gledate na ta, v nebo kipeča drevesa, mislite, da ne rasto nič za drugega, kot da zro njihovi vrhovi prosto čez grebene Obrežnega gorovja prosto na Tihi ocean. Eden teh velikanov, ki je že dolgo podrt, je bil visok 144 metrov in je imel pri tleh 35 metrov obsega! Rekli so mu »gozdni oče«. Njegovo deblo je bilo votlo. Pravtako votlo je bilo pri drugem podrtém mamutovem drevesu, ki mu pravijo »jahalnica«, ker jahaš na konju lahko daleč vanje. Ta drevesa so stara bojda več tisoč let. Ko bi znala govoriti! Ali pa če bi imela napisane na svojih letnih kolarjih vse dogodke, ki so se zgodili v tem času v njih okolici! Videla so prihajati in odhajati rdečkožce rod za rod. Za njimi so prišli beli. Pred kratkim — bi rekla mamutova drevesa; zakaj kaj jim je starost nekaj stoletij! Prostor v Sieri Nevadi, kjer stoje ti zadnji drevesni velikani, je last vsega naroda. Nihče jih ne sme posekati. Če bi jih ne varoval zakon, bi se jim godilo, kakor bizonom in Indijancem.«

»Ali so tu v Skalnatem gorovju tudi take narodne lastine?«

»Da, Narodni park. To vam je čudež! Cele knjige so že pisali o njem. V njegovih dolinah izvira kakih štirisoč vročih vrelcev in kakih sto geizirov, presihajočih vodomotov z vročo vodo. Geizir »Velikan« meče vodo blizo sto metrov visoko, in »Stari, zvesti geizir« meče vodo vsako uro. Razentega je v parku še drugih zanimivosti, čreda bizonov, antilope in jeleni so tu varni pred lovci. Tudi bober je svoboden na obrežju reke.«

Mamutova drevesa

12. MEDVED GRISLI.

»Ali je v Skalnatem gorovju tudi kaj nevarnih zveri?« vpraša Ivan prirodoslovca, ko je sopihal vlak navkreber v temno dolino.

»Gotovo! Največji med njimi je medved grisli. Tako strašno sicer ni nevaren in je gotovo boljši kot njegov glas. Če ga pustiš v miru, ne stori človeku nič žalega, in še, če ga napadeš, zbeži. Če pa je ranjen in vidi svoje zasledovalce blizu, pa je strašen. To je najmočnejša žival v okolici, in v prejšnjih časih je bil znak največje hrabrosti, če je nosil kdo okolo vratu nanizane medvedove zobe in kremplje.

»Lepo je videti žival, ko stopica po gozdu in goščavi, kjer se smatra za neomejenega vladarja vseh živali na svetu. Grisli medved je časih rjav, časih siv, in sivi so neki nevarnejši kot rjavi. Večji je kot naš rjavi medved in je dolg časih do 2½ metra. Drugače pa živi kakor navadni medved, ima svoje brloge, žre jagode, lesnike, orehe in korenine, pobija pa tudi živali in je dober ribič. Tu se ravno spominjam neke lovske zgodbe.

»Bel lovec bi rad dobil medveda grislija, in mlad Indijanec ga odvede na kraj, kamor je eden hodil. Lovca sta nastavila za vabo ubitega jelena ter se skrila za malo skalo. Indijanec je poznal medvedove navade in ni se zmotil. Kmalu prihlasta iz gozda velik medved; pri hoji je bil tako smešen, da se beli lovec ne more vzdržati smeha. Indijanec pa ostane tih in resen. Medved postaja, voha v zraku ter se ozira na vse plati, če ni nobene nevarnosti. Kar obstane na nekem mestu, povoha svoje prednje šape, se vrže na zemljo ter se valja nekaj časa po tleh; bržkone se je hotel namazati s kako dišečo rastlino.

»Potem gre počasi dalje. Čez nekaj časa sede na tla, se popraska po kožuhu, pregleda šape ter si obliže podplate. Nato se popraska z zadnjo šapo za ušesom. Ko se je tako pripravil, steče proti prostoru, kjer je ležal jelen. Ko vidi žival pred seboj, se začudi, sede v vsej svoji dolgosti na zadnje noge, postrizže z ušesi, naguba čelo in se kar ne more odločiti. Naposled le uvidi, da je jelen mrtev, gre previdno bliže ter ga vsega ovoha. Obrne ga tudi na drugo stran, da se prepriča, če je jelen res mrtev.

»Naprej pa ni utegnil pregledovati. Lovec izproži, medved se zdrzne, pa se kar spet popne na zadnje noge. Lovec napravi pravtako ter se prav neprevidno pokaže izza zavetja, ne da bi poslušal Indijančevega nasveta, ki mu je pravil, naj se hitro skrije, ker bo zdaj medved napadal. In že je bilo prepozno! Ranjena žival komaj ugleda lovca in se že zapraši proti njemu. Zdaj je videl lovec svojo rešitev edino le v begu, in minuto pozneje sta že sedela z Indijancem na veji debelega hrasta. Tu nabašeta zopet vsak svojo puško, medved pa je po treh poizkušal, da pripleza na drevo. Dve krogli ga prebodeta, pade na tla, koplje s kremplji zemljo in travo ter obleži naposled mrtev.«

»To pa vendar ni prav, da streljajo te kralje Skalnattega gorovja kar iz veselja do lova. Bržkone so že tudi obsojeni, da pojdejo isto pot kakor Indijanci in bizoni.«

»No, tako kmalu še ne! Ti se že dalje vzdrže v nepristopnih gorskih krajih in neobljudenih delih Kanade. Pa prav že ni na noben način, da jih uničujejo tako brez potrebe. Slišal sem, da si je vzel neki potnik mladega medveda grislija s seboj v Evropo, in ta medved je bil ljubljeneц vseh na ladji. Žrl je, kar so mu dali, ter se je igral z mornarji. Mlado antilopo, ki mu je bila družica, je imel najrajši. Ko so ju v Evropi izkrkali ter ju peljali po cesti, napade mesarski pes antilopo. Medved na verigi vidi, v kakšni nevarnosti je njegova prijateljica, se iztrga svojemu vodniku, skoči na psa ter ga pošteno razmrcvari. — Ali ni to lepo od živali brez razuma? Tu bi se lahko učili lovci!«

13. JAGVAR IN PUMA.

»Morebiti pravite prav,« reče Ivan čez nekaj časa, »da je v Ameriki vse imenitno. Ampak, kar se tiče živali, to ne velja; levov in tigrov tu ni.«

»Ne, namesto njih pa sta jagvar in puma. Oba sta najti bolj pogosto v Južni, kakor v Severni Ameriki. Tukaj je jagvar le še v jugozapadnih državah in v Mehiki. Oba živita ob gozdnih robovih in po visoki travi, kjer drvé za njimi napol divji jezdec, jih love z zanjko ter vlečejo toliko časa poleg konja, da se zaduše. Jagvar je rad tudi v goščavi po obrežjih rek in močvirij. Ostaja na tleh, drzni in vitki puma pa pleza za opicami tudi po drevju. Z velikim krikom, da svare tovariše, beže opice od drevesa do drevesa, a puma jim sledi tudi tam, spolzne do konca šibke veje ter skoči od tu na bližnjo vejo sosednega drevesa. Oba sta krvoločni ujeti, pa jagvar je večji, močnejši in divjejši. Puma postane krotek kot pes, samo da mu gospodar ne sme preveč zaupati, če se igra z njim. Puma se skrrije za šalo, ko pa si gospodar najmanj misli, skoči nanj; no, meni bi taka prijaznost že ne bila ravno všeč.

»Puma ne napada človeka; pred jagvarjem pa ni varen. Oba sta sovražnika čred; puma sicer ne trga navadno večjih živali kot so ovce, jagvar pa krađe tudi konje, mule in mlado govedo. Na lov hodi le podnevi ali pa v mesečini; puma lovi zvečer in ponoči. Puma je temen, rdečkastorumen, jagvar pa ima po rjastem kožuhu temne maroge in kolobarje. Pumi mladiči so prav ljubke živalce kakor mlade mačke, samo da večji. Spre gledajo šele po desetih dneh. Potem začno kobacati okolo, padajo pri vsakem drugem koraku ter plezajo po starki. Kmalu pa stoje krepko na nogah in se igrajo kakor mlade mačke s starkinim repom.

»Jagvar je zvit lovec in jako potrpežljiv in vztrajen. Počene kakor mačka in opazuje iz zasede v goščavi z nepremičnim pogledom izbrano žrtev. Jako spretno se priplazi blizu in ko misli, da pogodi, skoči, pregrizne antilopi, ovci ali povodnji svinji na vratu žile ter zavleče svoj plen v goščavo. Male živali požre s kožo in kostmi. Pri konju pa žre, kolikor more, potem pa gre v goščavo spat. Ko se zbudi, se vrne k mrhovini, kakor dela to tudi tiger v Indiji.

»V Južni Ameriki so raztrgali na neki cesti jagavrji v petdesetih letih dvajset Indijancev. Če se človek zmisli, da kriči in razsaja nad zverjo, je rešen. Drugače pa je izgubljen. Zakaj če ostane tudi pri življenju, so rane, ki jih je zadala zver s svojimi topimi kremplji in zobmi, strašne in nevarne. V Južni Ameriki love Indijanci jagvarja na ta-le način: Svojo levico ovijejo z ovčjo kožo. V desnici pa drže dolg, oster, dvorezen meč. Tako pripravljeni poiščejo jagvarja, ki ga spode psi. Ko se dvigne na zadnje noge kakor medved ter gre proti Indijancu, mu pomoli ta svojo levico, da se zagriže vanjo, v istem trenutku pa ga zabode z nožem v srce.

»Neki potnik mi je pravil čedno zgodnico o jagvarju. Na bregu neke južnoameriške reke so se ustavili evropejski pomorščaki k počitku. Hipoma vidijo, kako plava po vodi z onega brega proti njim jagvar. Hitro pograbijo puške, poskačejo v čoln ter mu veslajo naproti. Strel počí, jagvar je tudi zadet, pa se za to čisto nič ne zmeni, pač pa spleza k njim v čoln brez strahu pred mornarji, ki so ga obdelavali z vesli. Ko skoči jagvar v čoln, se zazdi posadki najbolj pametno, da poskočijo zdaj sami v vodo ter plavajo na suho. Jagvar pa obsedi v čolnu, ki ga nese s seboj naprej po reki. Nižje spodaj so ujeli drugi pomorščaki čoln, in zdaj si namisli jagvar, da skoči v vodo, plaval h kraju ter se izgubi v goščavo. Vsekakor se je pošteno obnesel, da je ostal živ vzlic obema posadkama.«

14. KANJONI REKE KOLORADO.

Vlak je nadaljeval svojo šumno vožnjo naprej skozi gorovje. Temne, divje soteske so se odpirale na obeh straneh njegovega pota. Enakomerno drdranje koles po progi je uspavalo, in naša znanca sta napravila, kakor drugi popotniki, ter se zleknila v svoje kote.

Ko pa je vlekla neutrudna lokomotiva svojo težko vrsto voz čez visok most, ter je začel peti odmev v drugačnih, jasnejših napevih kot do zdaj ravnokar v ozki dolini, je postalo v vozu zopet živahnejše. Potniki so se ozirali skozi okna ter zrli v globok zevajoč prepad pod seboj, kakor da vozi vlak v zraku kam gor proti nebu.

Prirodoslovec si nažge smodko ter začne zopet pripovedovati svojemu hvaležnemu poslušalcu.

»Zdaj se vozimo čez en izvirek reke Kolorado. Ti izvirkí se pač ne strinjajo z mojo prejšno trditvijo, kako veličastno da je vse v Ameriki. Vzlic temu se lahko prepričate, da se ne more primerjati nič na svetu z velikimi kanjoni reke Kolorado. Lahko mi pripovedujete o ognjenikih, o koralnih otokih, o najvišjih zemeljskih vrhuncih, o najgloblji morski globini, o naših sinjih Alpah v Evropi in o najtemnejših gozdih afriških, peljite me po svetu, kamor hočete, vedno bom trdil, da nima svet ničesar, kar bi se dalo primerjati s temi veličastnimi, prelepimi kanjoni.

»Čujte! Ta reka, katere voda se izliva v Mehikanski zaliv, nastaja iz vsepolno potokov, ki prihajajo iz deževnatih, visoko ležečih krajev Skalatega gorovja. Ko zapusti združena reka Utaho ter prestopi v Arizono,

prestopi v suho planoto in tu se je zajedla skoro dva kilometra globoko v apnenec. Kameni skladi so naloženi vodoravno, in vodna sila je s pomočjo proda in valečih se skal izbrusila sčasoma vso to vrsto skladov. Od začetka sveta je opravljala vedno ta posel, in ta čas računimo na milijone let. Priznati moramo, da je čas, teh šesttisoč let, kar jih pozna človeška zgodovina, komaj zadnja sekunda v času večnosti.»

»Oprostite, ne razumem popolnoma vsega, kar pravite.«

»Pazite: tam, kjer zmanjka zaradi pomanjkanja dokazov zgodovinarju niti, ki drži v najstarejše dobe, prične geolog, mož, ki se peča z vedo o stvarstvu sveta. To, kar imenuje zgodovinar prastaro dobo, je geologu najnovejši in najmlajši čas. Zgodovinar se giblje v letih s 365 dnevi, geolog pa je zadovoljen šele z dobami tisoč in milijon let. Priznati morate, da za vodo nikakor ni lahko delo, da si izdolbe dvetisoč metrov globoko strugo v trdo kamenje. In ta struga, ta kanjon je dolg nad tristo kilometrov in širok sedem do osem kilometrov! —

»S svojim delom je izrezala reka zemlji pokrajine, da postaja gledalcu kar tesno, če misli nanje. Kaj so proti temu slike, ki jih je že gledal! Ko je stal v znožju Alp, je zrl na večno zasnežene vrhove in skalnate grebene. Če pa stoji na robu kanjona Kolorado, zre navzdol ter vidi le zevajočo praznoto. Na drugi strani te doline pa se dvigajo strme pečine zdaj navpično, zdaj v rahlih pobočjih. V steno pa so vdolbene jame in votline. Ob njih pa mole naprej skale kakor stolpi in stolpiči. Navpične stene so najbolj temne, sploh pa žaré v rdečem, rumenem, svetlejšem in temnejšem rjavem, in solnce zlati s svojimi žarki vso to veličastno puščo. Nobena tratica, nobeno rastlinje ne prinese v te navpične stene zelenja. Le tuptam pobarva z zelenjem kaka jelka s svojim vrhom nad robom prepada, in njeni češarki padajo v globino.

»Zgodaj zjutraj, ko je zrak po nočnem hladu čist in jasen, ter je solnce že vzšlo, leži kanjon še v temni temini, in za ožarjenimi skalami in stebri leži senca, temna kakor saje. V mirni noči, ko obliva ščip zemljo s svojo srebrno mesečino, leži kanjon v najglobjem molku. Niti reke spodaj ni čuti, predaleč je. Kakor v pravljici se zdi človeku, ki to gleda. Kakor da je v začaranem svetu, v pravi deveti deželi, mu je, in da mora stopiti čez rob prepada, da poleti na perutih tja na ono stran, kjer se mu vidijo pravljčni gradovi.«

»To pač mora biti krasno! Ampak v par minutah smo v mestu ob Solnem jezeru, in tam ste namenjeni izstopiti. H Kolorado kanjonu ne pridem le nikdar. Vsekakor pa vam hvala lepa za vaše razlage — in zbogom!«

Učenjak, ki se je čisto izgubil v podobah svoje domišljije, je zbral svojo prtljago ter izstopil; ob velikem Solnem jezeru in njegovi okolici je nameraval nadaljevati svoja raziskavanja. Ivan pa se je peljal dalje skozi gorske kraje Nevade in Kalifornije, in ko je obstal vlak v San Fran-

cisku, je dospel do svojega smotra. Tukaj je v mestu, ki je med najlepšimi na svetu in leži na polotoku ob globokem, mehkem, od gorovja obrobjenem morskem zalivu. Sledovi strahovitega potresa, ki je porušil mesto pred par leti, so skoro izginili, in nova krasna poslopja iz železa in kamnja so se dvignila na podrtinah. Kmalu je spoznal, da je San Francisko za svetovno trgovino Tihega morja pravitako važen, kakor Novi Jork za svetovno trgovino Atlantskega oceana.

Ivan je ostal v glavnem mestu najskerajnejšega zapada. Kakor je hotel sam, tako se mu godi. Upajmo pa z njim, da si res pridobi nekaj imetja ter se vrne v svojo domovino srečen in zadovoljen, da bo eden onih redkih, ki se vrnejo!

Slovo.

(Po narodni).

„Zbogom, zbogom, drobne ptičke,
zbogom, zbogom, rodni krov!
Ladja čaka, da odplava
preko zelenih valov.

Nič ne jokaj, zlata mati,
nič ne bodi žalostna;
preden se boš nadejala,
zopet, zopet bom doma.“

Tiho, tiho ladja plava,
breg izginja, rodni krov:
pol srca mornarček s sabo,
pol ima tostran valov.

Drago Širok.

Atku naproti . . .

*Vpraševal je mali Bine:
„Ah, povejte, ljuba mati,
je li daleč bojno polje?
Kdaj se vrne atek zlati?“*

*„Daleč to je, sinko, daleč,
tamkaj za deveto góro.
Ali če me rad boš slušal,
atek tvoj se vrne skoro.“*

*Priden bil odslej je Bine,
zvesto pazil na sestrici
in o atku rad je pravil
mali Anici in Mici.*

*Ali atek se ne vrne,
deco potrpljenje mine:
„To je vendar že predolgo.“
Kaj si zmisli umni Bine?*

*„Kdo bi čakal! — Jaz konjič bom.
Anica, ti se boš „cici“,
lepo sedi, mirna bodi,
ti pa mi potiskaj, Mici!“*

*Bine, Mici, Ančka mala —
glejte danes jih na poti!
Sreča jim z obrazkov sije,
atku vsi gredo naproti!*

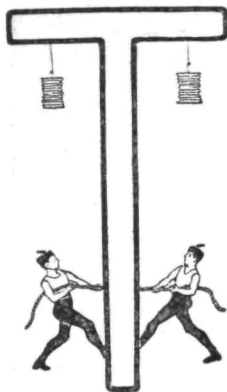
Manica.

CVETINOMIRSKI:

Jagnje.

(Konec).

III.

iste dni — bilo je pod jesen — se je zgodilo, da je prišel po »njeno« jagnje nenadoma mesar. Tolstonog in zabuhel, desnico v hlačnem žepu, je odgnal krotko žival skozi vas. Marica je tekla za njim in kričala na vse grlo, da je jagnje »njeno«, samo njeno in nikogar drugega na svetu; ali mesar se ni zmenil za njeno vpitje, gnal je jagnje svojo pot dalje... Takrat se je sesedla Marica na rob ceste, in solze so ji stopile v oči.

»Moje jagnje so mi vzeli...«

Vsa objokana se je vrnila po cesti domov, kjer sta jo že čakala pred pragom Potokar in Potokarica; kraj njiju je stal tudi Tinko, lica na smeh, roke nad glavo sklenjene.

»Čemu si tekla za mesarjem?... Čakaj me, potepenka!«

In Potokarica je planila z vzdignjenima rokama nad njo.

Marica si ni upala bežati.

»Tinko, varuj me... prosi zame!« — se je z rahlo nagnjenim tilnikom ozirala proti smejočemu se dečku.

A Tinko je ni varoval, ni prosil zanjo... Že so padale Potokaričine močne pesti trdo na njeno glavo, na njene prsi, na njen hrbet.

»Le še, le še!« — je s hohotajočim se glasom prigovarjal Potokar, Tinko pa se je smejal zadovoljno kakor prej.

Marice niso boleli toliko težki udarci, bolela jo je Tinkova malobrižnost, ki je bila skoraj podobna zlobi. Čemu je bil obljubil na pašniku, da bo stal vedno na njeni strani ter da bo vedno govoril zanjo? Zdaj, ko je prišla priložnost, da bi jo zagovarjal, je pa noče zagovarjati, ampak se ji celo hudomušno smeje!

Pod ploho udarcev na tla padla se je obrnila proti Tinku.

»Sram te bodi! Obljubo si prelomil, lagal si!«

Takrat sta skočila vanjo Potokar z ene, Tinko z druge strani; kdo izmed njiju jo je bolj bil, tega Marica ni mogla dognati, zakaj pred očmi se ji je jelo temniti; čutila pa je, da se vzdiga v njenem srcu sovraštvo proti Tinkovi nenadni izpremembi in proti njegovemu zahrbtnemu postopanju... Toda njeno sovraštvo ni trajalo dolgo časa. Ko so jo odnesli naposled docela zbito in obtolčeno v hlev, kjer je imela na stelji blizu živine svoje ležišče, je odpustila vsem skupaj, tudi Tinku... Njeno srce je bilo tako dobro, tako rado je odpuščalo in pozabljalo na vse prebite krivice...

Drugo jutro zarana jo je poslala Potokarica v prodajalnico. Ker je bila sobota, je obstala Marica mimogrede pri mesarjevi hiši, da bi videla še enkrat »svoje« jagnje. In videla ga je. V prostorni klavnici je stal zaliti mesar, jagnje privezano ob močan steber; hipoma je zavihтел ogromno sekiro v zrak, tako da se je doteknila skoraj stropa; nato je lopnil z njo naravnost na jagnjetovo čelo... Brez vzdihla, brez najmanjšega glasu se je zgrudilo jagnje mrtvo na tla...

Marica je kriknila, kakor da je bila udarila mesarjeva sekira po njeni glavi; takoj je skokoma zbežala proč od klavnice, skozi vas, proti domu...

Od tega časa dalje je postala še bolj tiha in mirna. Bala se je ljudi, bala Tinka, celo sama sebi ni zaupala. Nič več ni vriskala na pašniku; zakaj »njeno« jagnje, njeno največje veselje in tolažba, je bilo mrtvo...

Pričela se je šola; ali Marica ni mogla v šolo, zakaj iznenada je prav hudo zbolela, tako da je morala leči. Potokar je spoznal, da je zbolela samo zaradi svoje »hudobije in ničvrednosti«, mati Potokarica ni šla v svoji sodbi tako daleč. »Prehladila se je!« — je tarnala pred možem, »Kdo bo pa zdaj pasel?« — Materine misli je bil tudi Tinko.

Lepi jesenski dnevi so nastopili, preko polja in senožeti je vel mlačen veter, trgatev se je bližala — Marica je pa ležala na smrt bolna v hlevu na stelji, v mračnem kotu, ki je bil ves s pajčevinami preprežen. Temačno je bilo v hlevu, vzduh težak, čudno nasičen s toploto, ki je prihajala od živine. Marica ni vedela, ali je zunaj dan ali noč; vedno isti mrak je ležal pred njenimi očmi. Tudi ni mogla dognati, čemu je bila pravzaprav zbolela; samo toliko se je spominjala, da so jo nabili Potokarjevi enkrat do nezavesti. Razen starikave dekle, ki ji je nosila vsak dan v hlev nekoliko jedi, se ni zmenil nihče zanjo, kakor da leži tam v kotu kup gnoja. Marica ni zaradi tega nikomur zamerila; hvaležna je bila, da ji ni bilo treba ležati zunaj ob cesti, da je bila vsaj pod streho, četudi v hlevu; potrpežljivo je čakala smrti.

Nekoč o mraku se je zgodilo čudo; vrata v hlev so se odprla, in vstopil je s prožnimi koraki Tinko, v prožeči desnici krožnik grozdja.

»Na, Marica, jej grozdje!« —

Postavil je polni krožnik tik nje in sedel še sam na steljo.

Marica se je trudoma dvignila na komolca; ko pa je zapazila Tinkov obraz ves v dobrodušju, je omahnila nazaj na ležišče, in solze so ji polile lica... V tistem hipu pa se je že sklonil Tinko nad njo.

»Marica, odpusti mi!...«

Nekaj toplega in mehkega, kakor odsev iz nebes samih, je leglo božajoče na njeno dušo.

»Nimam ti česa odpustiti, Tinko...«

Sedel je bliže k njej, in videla je, kako so se svetile iz mraka njegove rosne oči. Pričela sta se razgovarjati.

»Povej, kaj je zdaj, večer ali jutro ali poldan? Tukaj v hlevu je vedno tako mračno.«

»Večer je zdaj.«

»Ali so lastovke že odletele na jug?«

»Že; prejšnji teden.«

»Ali je že bila trgatev?«

»Danes se je pričela pri nas.«

»Ali si videl kaj mesarja, tistega, ki mi je odvedel jagnje? Tako se ga bojim... morda pride v hlev nadme in me pobije...«

»Otrok!... Mesarja sem videl.«

Težko je zasopla.

»Tinko, jaz bom umrla, in nič več me ne bo na svetu.«

»Ne boš umrla, Marica, ne; jaz ne pustim tega. — Veš, očetu porečem, da ti mora kupiti drugo jagnje, pa boš spet ozdravela.«

»Ne bom ozdravela, ne, nikdar več...«

In res ni ozdravela, pa tudi Tinkova obljuba je ostala neizpolnjena...

Z vsakim novim dnem se ji je smrt bolj bližala. V topi dremavici, osamela, brez tolažbe, je primišljala čudne, prav nič otroške misli; to so bile tiste misli, ki so se ji bile vzdignile v srcu takrat na pašniku; a tudi zdaj jih ni mogla razrešiti — teh črnih vprašanj, četudi so ji misli jako dozorele. V vseh njenih mislih pa je strašil mesar, ki je bil zdaj velik do neba: njegova sekira, ki jo je držal nad glavo, je molela strahupolno iz oblakov; na zemlji pred njim pa so se vile bele ceste mrtvih, belih jagnjet... Kaj je svet, kaj življenje, kaj človek? Marica je strmela v praznino in čakala odgovora. Kaj je človek? — Z visoko vzdignjeno sekiro se dotika neba mesar, jagnje pred seboj, in čaka, da zamahne na jagnjetovo čelo... Marica se je zbalala, zavpila je sredi sanj...

Tisti dan je umrla; samotna, mirna, brez človeka, ki bi ji bil stal ob strani.

Zapuščen je bil njen grob, nihče ga ni hodil obiskovat! Ko je šel nekoč Tinko iz cerkve, se je ozrl mimogrede tudi na Maričin grob. In ni se malo začudil; zakaj lepe divje rdeče rože so bile pričele poganjati na njem...

Molitev.

*Bogek, pošlji ptičko
rajsko tja v poljane;
pesem naj zapoje,
da vsa srca gane.*

*Krogle in šrapneli
bodo onemeli;
šum potihne bojni,
da bo konec vojni!*

*Pesem zmagoslavno
bomo vsi zapeli,
rajsko ptičko z mirom
radostno objeli.*

*Pošlji torej, Bogek,
pošto v bojno polje
z mirom zaželenim:
vse bo dobre volje!*

Andrej Rapč.

Blagorodni gospod Doropoljski!

Že nad leto dni trajajoča vojna je zbudila v meni, dasi je krvava in grozna, kakršne še svet ne pomni, veselje do vojaškega stanu, in sem se odločil, da stopim v vojaško šolo, da tako nadomestim enega naših hrabrih častnikov. Pripominjam, da mi je do tega veselja pripomogel tudi Vaš „Zvonček“, ki piše mnogokrat navdušene članke za obrambo naše ljube domovine Avstrije!

Prosim, sporočite mi, če se tudi Vi strinjate z mojimi nazori in če mi svetujete, da svoje namene uresničim.

Zaeno Vam naznanjam, da se naročim z današnjim dnevom na Vaš priljubljeni „Zvonček“!

Srčno Vas pozdravlja

Janko Pfeiffer, učenec IV. razreda ljudske šole v Kranju.

Odgovor:

Ljubi Janko!

Kdo bi Ti mogel odsvetovati, kar si se namenil storiti v čast in korist domovine? Sedanja vojna zahteva ogromno žrtev. Padlo je seveda tudi mnogo naših hrabrih častnikov, ki so vodili naše vojake od zmage do zmage. Za te junake, ki so domovini in cesarju žrtvovali svoje življenje na krvavem bojnem polju, bo treba nadomestila. Vsi mladeniči, ki čutijo veselje in navdušenje do vojaškega, oziroma do častniškega stanu, se bodo zglasili — ko pride njihova doba — da se usposobijo za ta težavni stan. Med temi mladimi branilci domovine boš tudi Ti. A prej je treba temeljite izobrazbe. Zato upam, da boš v šoli dobro napredoval, da dobiš trdno podlago za poznejšo strokovno izobrazbo. Veseli me, da to domoljubno navdušenje zajemaš iz „Zvončka“, in veseli me tudi, da si se naročil na list. Naj bi Te v tem posnemalo mnogo, mnogo vrlih slovenskih mladih korenjakov!

*

Cenjeni gospod Doropoljski!

To je moje prvo pismo. Vem, da radi citate taka pisma. Jaz sem stara 13 let in hodim v VI. razred II. oddelek. Jako rada bi

videla svojo povestico v Vašem kottičku. Jaz jako rada berem Vaš „Zvonček“. To povestico pa pristavljam. Glasi se:

Mož in jerebica.

Mož je ujel jerebico v zanko. Ravno jo misli zadaviti, ko se oglasi nesrečnica, rekoč: „Izpusti me, izpusti! Vabila ti bom zato druge jerebice v tvojo mrežo.“

„Oj, kako grdo je to,“ odgovori mož, „in ravno zato te bom usmrtil, ker si tako nesramna, da hočeš druge tovarišice postavljati v nevarnost, le da bi sama sebe rešila.“

Vljudno Vas pozdravlja

Minka Krulejeva v Sevnici.

Odgovor:

Ljuba Minka!

Iz Tvoje povestice, ki je pa pravzaprav basen, posnemamo nauk, da ne smemo svojemu bližniku želeči nič slabega, četudi bi s tem pomagali sami sebi. Za tako sebičnost in škodoželjnost pride običajno kazen, kakor to dobro označuje narodna prislovica: „Kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade!“ — V vsem svojem dejanju in nehanju se moramo ravnati po božjem nauku: „Ljubi svojega bližnika, kakor samega sebe!“

*

Velecenjeni gospod Doropoljski!

Tudi jaz se Vam približujem s kratkim pisemcem, v katerem Vas srčno pozdravljam in Vam želim nekaj povedati, kako sem obhajal velikonočne praznike v Žetalah. Bil je lep dan. Solnce je lepo sijalo. Ptice so veselo prepevale. Rožice so veselo kazale glavice. Ker me je tako veselilo, sem si naredil šopek in se odpravil k sveti maši. Ko sem prišel domov, smo si bratje razdelili pisanke. Potem pa sem šel z bratom Jožetom v gozd, kjer sva veselo prepevala. Ker je bil tako vesel dan, sem pa zložil pesemco „Pomlad“. Lepo prosim, odpišite, če kaj velja ali ne. Če kaj velja, potem Vas prosim, da bi jo natisnili v „Zvončku“.

Srčno Vas pozdravlja

Alojzij Mohorko, učenec III. razr. I. odd. v Žetalah.

Skoda v Galiciji.

Kako škodo je vojna provzročila Galiciji, se še ne da presoditi. List „Nova Reforma“ poroča, da bo samo zgradba novega kolodvora in železniških skladišč v Levovu veljala kakih 50 milijonov kron, obnovitev drugih železniških poslopij v Galiciji pa približno 600 milijonov kron. — Sploh pa je vojna napravila v Galiciji škode na tisoče milijonov kron.

Kako zdravijo kozaki svoje ranjence.

„Frankfurter Zeitung“ piše: Celo od kozakov se je mogoče marsikaj naučiti. Ruski zdravnik dr. Paškov, ki je preživel večji del svojega življenja med kozaki, poroča o jako enostavnem in lahkem postopanju, ki se ga poslužujejo pri ranah, dobljenih po udarcih ali sulicah. Kozaki namreč takoj po ranitvi potresejo rano samo z močno plastjo pepela, ki ga pripravijo na ta način, da sežgo del platnenega ali volnatega blaga, nakar s pomočjo ozke obveze zvežejo robove rane. Od 28 ranjencev, ki jih je dr. Paškov tako zdravil, jih je bilo 26 ozdravljenih v nepričakovano kratkem času, ne da bi se pričela rana gnojiti.

Lovski dogodek med bitko.

O izrednem lovskem dogodku, ki se je pripetil na vzhodnem bojišču, poroča neki stotnik v „Lillea Kriegszeitung“. Stotnik piše: „Moja stotnija se bojuje z nasprotnikovo pehoto, pri čemer je tudi močno obstreljevana od sovražne artilerije. Kar pridrvi z nasprotni strani neka žival proti našim jarkom. Vsi smo mislili, da imamo pred seboj volka. Z dobro namerjenim strelom je bila zverina 300 m pred našo črto pobita. Vzel sem takoj daljnogled v roko in zapazil na svoje začudenje, da je postal naš plen krasen, velik divji merjasec. Takoj, ko je napočila noč in je utihnilo strašno grmenje topov, smo odnesli to dragoceno pečenko s seboj, jo primerno pripravili in slastno zaužili. Strelcu, ki je tako dobro nameril svojo cevko, smo odmerili seveda najboljši in tudi največji kos mesa.“

Oče in sin — sovražnika.

Jako zanimiv in pretresljiv slučaj se je zgodil 7. avgusta blizu Podgore pri Gorici. Avstrijski oddelek, ki je naskočil italijansko postojanko, je šel z golimi bajoneti na Italijane. Postojanka, ki so jo sovražniki dobro utrdili, je bila v četr uri v naši lasti. Ko je bil naskok končan, so vojaki avstrijskega sanitetnega oddelka dobili v neki jami dva vojaka, enega Avstrijca in enega Italijana, ki sta ležala v mlaki krvi. Italijan, star okoli 45 let, je imel v trebuhu avstrijski bajonet

in Avstrijec italijanskega. Oba nasprotnika sta se zvijala v groznih mukah. Sanitejci so najprvo potegnili bajonete iz trupel in nato oba za silo obvezali. Oba so položili na skupno nosilnico. Iz ust avstrijskega vojaka, ki je bil star 20 let, se je izvil hipoma bolesten vzdih: „Oče, oče!“ Tudi Italijan je odprl oči in zaklical: „Giuseppe, Giuseppe!“ *Končno se je dognalo, da sta bila ranjenca — oče in sin. Oče, Tirolec, je pred leti zbežal v Italijo, kjer so ga sedaj vtaknili med vojake, sin pa je bil uvrščen med tirolske strelce. Po preteku pol ure je oče izdihnil, sin pa je umrl na obvezovališču ...*

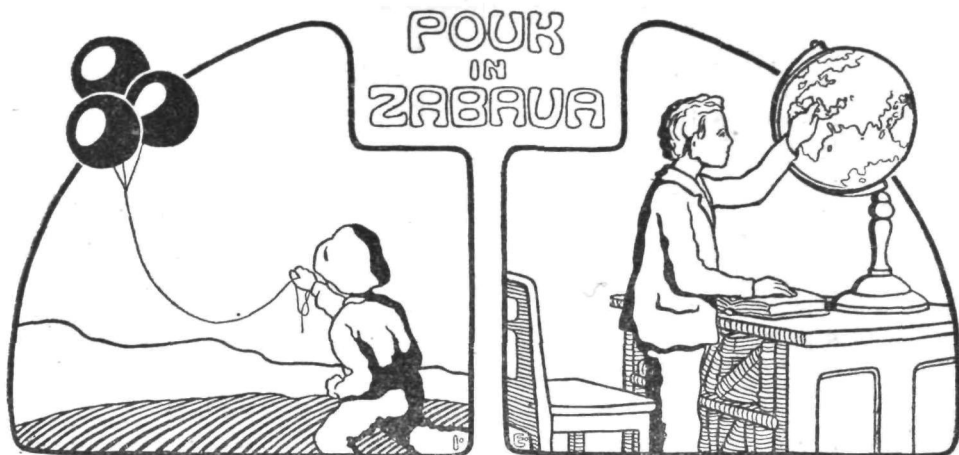
Izum tiskarstva.

V zadnjem sešitku lista za orientalsko kulturo „Geist des Orients“ je tiskan spis patra Andreja Eckardta, ki obsega zanimivo poročilo o tiskarski umetnosti na dalnjem vzhodu. V tem spisu je razloženo, da so Kitajci in Korejci že imeli tiskarne in tiskali veike knjige, ko se v Evropi o tiskarski umetnosti še nikomur ni sanjalo. Že tisoč let pred rojstvom Gutenberga so na Kitajskem tiskali knjige na ta način, da so na lesenih deskah, velikih kakor stran srednje knjige, izrezali črke. Vsaka stran je tvorila celoto, in so bile črke nepremične. Kdaj so prišli Kitajci na to, da so rabili premične črke, še ni dognano. Največje delo z nepremičnimi črkami je bilo tiskano za cesarja Songtjonga (leta 982.—997.), in sicer budistični katekizem „Tripithaka“, ki šteje 1500 knjig. V Koreji, ki je danes v posesti Japonske, so tudi že najmanj 50 let pred Gutenbergom poznali premične črke iz kovine. Izumili so jih za cesarja Thajtjonga, ki je umrl leta 1400. Pri Kitajcih in Japoncih je seveda tiskarska umetnost dosti bolj zapletena kakor v Evropi. Kitajci nimajo črk, kakor so pri nas, ampak imajo za vsako besedo drugo znamenje. Seveda je takih različnih znamenj na tisoče, in je stavljenje zaradi tega dosti težje, kakor pri nas, kjer imamo črke abecede in ločila.

Nov način za izdelovanje tiskarskega papirja.

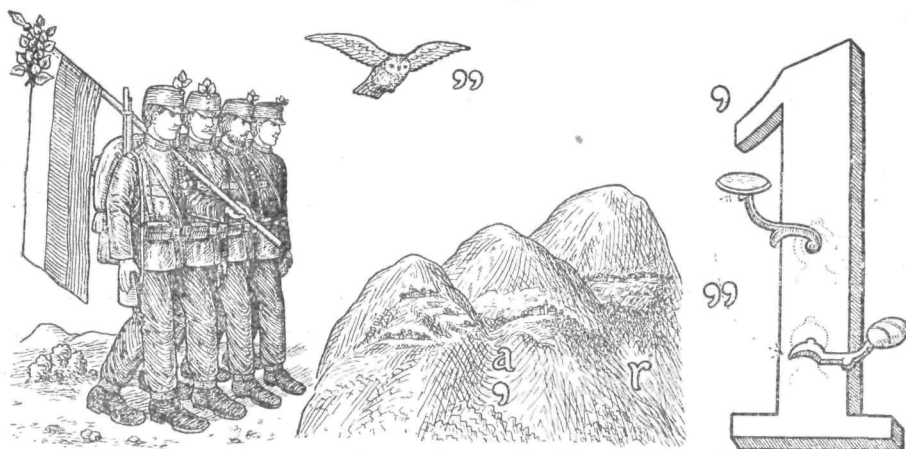
„Berliner Tageblatt“ poroča iz Draždan: Po dolgoletnih poizkusih se je sedaj posrečilo izumiti nov način za izdelovanje tiskarskega papirja. Kakor znano, izdelujejo papir potom predelave celične snovi, ki se ji dodane gotov odstotni postavek celuloze. Sedaj se bo mogel izdelovati papir brez dodatka celuloze. Zaradi tega se bo papir jako pocenil, in Nemčija bo neodvisna od inozemstva. Obširni poizkusi v papirnici v Petersdorfu so dokazali, da je novi papir za tisk mnogo boljši, nego je bil dosedanj. Tvojnica bo sedaj začela z izdelovanjem novega papirja v velikem obsegu.

Zastavica v podobah.

Priobčil Fr. Rojec.

Rešitev in imena rešilcev priobčimo v prihodnji številki.

			N					
		v	a	s				
	v	e	d	r	o			
	k	o	v	a	č			
	k	r	o	n	a			
	z	a	j	e	c			
	P	i	v	k	a			
	p	r	o	s	o			
	z	i	d	a	r			
	z	l	a	t	o			
	s	r	E	d	a			
	l	o	v	e	c			
	o	r	g	l	e			
	B	e	n	e	t	k		
A	n	t	o	n	U	m	e	k

Rešitev obeliska v osmi številki.

Nadvojvoda Evgen.

Prav so ga rešili: Stanko Skok v Domžalah; Gojmir Jelenc, dijak II. a gimn. razreda v Ljubljani; Tatjana, Vlasta in Vidka Horvat v Ptuj; Maks Farkaš v Juršincih pri Ptuj; Marija Ganglova, učenka v Metliki; Milica, Vladko, Slavko in Anica Valenčič v Trnovem na Notranjskem. — Pomotoma je izostalo v osmi številki ime rešilca zastavice v podobah Stanka Skoka v Domžalah.

Pomlad.

Prišla si, pomlad
vsa zelena;
oj, ti pomlad
lepo razcvetena!

Ti si zbudila
pevke ptičice
in razjasnila
ljubo solnčece.

Stari oče
zeleno pomlad vidi;
premišljati noče,
kaj je v dolini.

Starček misli:
Kje je moja mladost?
Čimdale misli,
sili ga žalost.

Odgovor:

Ljubi Alojzij!

Tvoje vrstice priobčujem iz tega vzroka, da vidiš, kako nerodno se glasé. Ako zapišeš vrsto pod vrsto, to še ni pesem! Za pesem je treba predvsem lepe misli in lepega izraza. Ali bi ne mogel tega, kar si hotel povedati v pesmi, jasnejše in preprostejše izreči v navadni ali, kakor pravijo, nevezani besedi? Poizkusi!

*

Spoštovani gospod Doropoljski!

Pošiljam Vam nastopno pesemco in prosim, da jo uvrstite v svoj ljubi kotiček!

Pozdravlja Vas najsrčneje Vam iz srca vdana

Zofka Goričanova, učenka
III. razr. II. odd. v Žetalah na
Štajerskem.

Iz mojega življenja.

Zgodaj zjutraj vstanem,
na hribček zali poh tim.
Tam razveseli se moje srčece,
ko vzhaja zlato solnčece.
Ko napravim se za šolo,
meni ljuba mati kruha da.
In z veseljem v šolo pohitim,
kjer se veliko lepega učim.
Ko pa šola je končana,
nam spoštovani in dobri učitelj
lepih knjig domov da.
Iz knjig si pridobim mnogo lepih naukov
in zgledov za življenje.

Dobili smo pridno učiteljico, ki bo posvetila svoje znanje nam v prid in blagor.

Odgovor:

Ljuba Zofka!

Kar sem povedal Alojziju Mohorku, to velja do pičice tudi Tebi. Lepo se glase zadnje vrstice Tvojega pisma, ki si jih napisala v nevezani besedi, ne tako prejšnje! Zato pa glej, da se vbodoče ravnaš po tem!

Ilirska Bistrica na Notranjskem